

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ

Воляннюк Н. Ю.

*доктор психологічних наук,
завідувачка кафедри психології та педагогіки
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

Ложкін Г. В.

*доктор психологічних наук,
професор кафедри психології та педагогіки
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

Проблема інтеграції в науці виникла не випадково, адже вона відображає еволюцію знання. Різноманітність підходів в ситуації невизначеності й варіативності породжує широту позицій й поглядів науковців, творчі пошуки напрямів подальшого розвитку науки. Обґрунтування неминучості інтеграції психологічного знання яскраво представлено у працях Дж. Вальсінера [3]. Пошук шляхів конвергенції психологічного знання з метою збереження його різноманіття, але такого, що має певний верифікований потенціал закладає основу інтеграції.

Ідеї інтеграції глибоко осмислювалися як зарубіжними, так і вітчизняними психологами. Історія пошуків єдиної психологічної теорії, яка б увібрала в себе все краще, що накопичено в рамках шкіл і напрямків налічує вже ледь не століття.

Теоретичний аналіз означеної проблеми показав, що до першочергових завдань дослідники зараховують такі: здійснення чіткого опису того, що має бути синтезовано (інтегровано), подолання труднощів універсалізації уявлення науково-психологічних знань; обґрунтування методологічного інструментарію універсального опису предметів психологічних досліджень та розробка варіанту процесу міжпарадигмального синтезу; приведення існуючих теорій інтеграції до логічно релевантного виду опису як компонентів однієї системи або, можливо, обрання з них найперспективнішої.

Автор раціогуманістичної світоглядної та методологічної орієнтації в людинознавстві Г.О. Балл досить чітко окреслив труднощі інтеграції, зокрема, зумовлені поліваріантністю пізнання предмету психологічного дослідження; роллю суб'єктивних преференцій дослідника; наявністю суб'єктивних якостей у тих, кого досліджують; необхідністю узгодження результатів застосування методів різного ступеня об'єктивності [1].

З метою подолання комплексу проблем інтеграції знання в психологічній науці здійснено низку теоретико-емпіричних розвідок. Дослідники історії та тенденцій розвитку психологічної науки виявили та описали цілеспрямовану та стихійну інтеграцію психологічного знання. Стихійна інтеграція відбувається в ході історичного процесу розвитку психологічного знання, а цілеспрямована – як результат спеціальної діяльності психологічного співтовариства. Сам термін інтеграція в широкому розумінні, означає об'єднання в ціле окремих елементів, відновлення єдності; стан пов'язаності окремих диференційованих частин в єдине ціле, а також процес, що призводить до такого стану.

До вдалого варіанту цілеспрямованої інтеграції можна віднести роботу Кена Уїлбера, в якій він інтегрував понад 100 психологічних теорій і практик, побудував цілісну систему психологічного розвитку людини, позначивши основні його рівні. Згідно теорії Уїлбера, процес переходу від одного рівня до іншого здійснюється шляхом диференціації та інтеграції досягнень всіх попередніх рівнів.

В рамках метатеорії інтеграції В.О. Янчука все психологічне знання можна уявити у трьох чотиривимірних континуумах. Такими є континууми: за критерієм різноякісності природ: біологічне-психічне-символічне; за критерієм сфер відображеної реальності: усвідомлюване-несвідоме-екзистенціальне; за критерієм сфер вивчення: особистість-оточення-активність. Системоутворювальною засадою виділених континуумів є культурна зумовленість, яка виступає як загальна універсальна інтердетермінанта.

За своїм охопленням сучасних наукових уявлень про механізми психіки в їх зв'язку з культурою цей підхід, на думку В.О. Медінцева, може розглядатися як перспективний варіант універсальної загальнопсихологічної теорії. У власних дослідженнях вищезгаданий автор виявив необхідні передумови вирішення проблеми інтеграції психологічного знання, за рахунок творення взаємоприйняттого тлумачення досліджуваних явищ, вироблення шляхів і засобів налагодження продуктивної комунікації, спрямованої на пошук істини та співтворчість [2].

Порівнюючи окремі інтегративні тенденції у психології слід зазначити, що вони віддзеркалюють пошук нових узагальнюючих

моделей аналізу психологічних феноменів. Рух до інтеграції психологічного знання відбувається по різним напрямам: від інтегрування двох трьох концепцій до спроб об'єднати психологію із іншими науками про людину, природу, суспільство.

Література:

1. Теоретико-методологічні основи інтеграції психологічного знання / [О. В. Завгородня, В. О. Медінцев, С. О. Копилов, В. Л. Зливков, О. В. Губенко, С. О. Лукомська, Є. В. Степура, В. В. Депутат, О. В. Котух,] ; за ред. О. В. Завгородньої. К. : Видавничий Дім «Слово», 2020. 80 с.

2. Medintsev V. A. Prospects for psychological knowledge integration. In V. Medintsev (Ed.) Theoretical research in psychology. Vol. II. (pp. 74–96.) Kharkov : Monograph, 2017.

3. Valsiner J. Integrating Psychology within the Globalizing World: A Requiem to the Post-Modernist Experiment with Wissenschaft. *Integrative Psychological and Behavioral Science*. 2009. № 43. P. 1–21.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-310-4-51>

ТОЛЕРАНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА ЯК КОМУНІКАТИВНА ПРОБЛЕМА

Доброскок С. С.

здобувач кафедри психології

Університету Григорія Сковороди в Переяславі

м. Переяслав, Україна

За визначенням, що міститься у філософському енциклопедичному словнику, толерантність необхідна щодо особливостей різних народів, націй і релігій. Вона є ознакою впевненості в собі й усвідомлення надійності своїх власних позицій, ознакою відкритої для всіх ідейної течії, яка не боїться порівняння з іншими точками зору і не уникає духовної конкуренції [1].

Поняття «толерантність» міцно увійшло в психологічний словник в значенні терпимості до іншого характеру, світогляду, способу життя, до інших звичаїв, звичок, поглядів, способів самовираження і прояву людської індивідуальності, до іншої мови, культури і поведінки. Толерантність полягає в наданні іншим права жити відповідно до власного світогляду, в повазі, прийнятті і правильному розумінні